

ΑΡ Β
ΠΑΪΣΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΠΥΧΑΣ
ΕΦΘΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΑΖΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Τῆς ἀνεκδότου ταύτης ἐπιστολῆς τὴν δημοσίευσιν ἀναγκαίαν κρίνα, τοῦτο μὲν, ὅτι ὑπὸ σοφοῦ ἀνδρὸς τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος ἐγράφη· τοῦτο δέ, ὅτι ἀπαλλάττει αὐτὸν μώμου βαρέως, ὡς προῖων ὁ λόγος δηλώσει. Ἀπέστειλέ μοι δ' αὐτὴν ὁ λίαν πεφιλημένος μοι Ἱερόθεος Φλωρίδης βιβλιοφύλαξ τῆς Πατριακῆς βιβλιοθήκης, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ χειρογράφων δέλτων ἀναλεξάμενος.

Οὐδεὶς ἐστὶν ἄλλος ὁ ἐπιστέλλων ἄλλ' ἢ ὁ κατὰ κόσμον μὲν Παντολέων καλούμενος, διὰ δὲ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος Παΐσιος μετονομασθεὶς, ὁ τὸ ἐπίκλην Λιγαριδῆς, Χίος δὲ τὴν πατρίδα, ἀνήρ, κατὰ Δημήτριον τὸν Προκοπίου, ἐλλόγιμος, σοφὸς καὶ πεπαιδευμένος κατὰ πᾶσαν ἰδέαν λόγου καὶ ἐπιστήμης, ἐμπειρὸς εἴπερ τις ἄλλος τῶν ἱερῶν Γραφῶν¹. Περί δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πολλοὶ ἔγραψαν, οἷον ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος καὶ ὁ τούτου ἀδελφιδεὸς καὶ διάδοχος Χρυσάνθος², ὁ Ἀθηναῖος Μελέτιος³, ὁ Ῥοδοτάς⁴, ὁ Γ. Ζαβίρας⁵, ὁ Κάρ. Ἰκένιος⁶, Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων⁷, ὁ Α. Μ. Βλαστός⁸, ὁ Α. Παπαδόπ. Βρετός⁹, ὁ Κ. Σάθας¹⁰, ὁ Ἀνδρόν. Δημητρακόπουλος¹¹ καὶ εἴ τις ἕτερος λανθάνων με¹².

¹ Παρὰ Φαβρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τόμ. ΙΑ', σελ. 782.

² Δωδεκάβιβλ. σελ. 1180—81. — Ἴδε καὶ Ἱστορ. τῆς Ῥωσ. Ἐκκλ. κατὰ μετάφρ. Θ. Βαλλιάνου, σελ. 244 ἐφ.

³ Ἑκκλ. Ἱστορ. τόμ. Γ', σελ. 442.

⁴ Ρ. Ρ. Rodotá Del Rito Greco in Italia τόμ. Γ', σελ. 208.

⁵ Νέα Ἑλλ. σελ. 512.

⁶ C. Iken Leucothea σελ. 212.

⁷ Περί τῶν τριῶν ἱερατ. τῆς Ἐκκλ. β. α. θ. μ. σελ. 297.

⁸ Χιὰ κά, σελ. 80 κ. 92, ἐνθα, ὡς καὶ ὁ φίλος Σάθας ὀρθῶς παρατηρεῖ, εἰς δύο διαφέροντα ἀλλήλων πρόσωπα ἐδιχοτόμησεν ὁ συγγραφεὺς τὸν Λιγαριδῆν, εἰς Παντολέοντα καὶ εἰς Παΐσιον.

⁹ Νεοελλην. Φιλολ. Α', σελ. 213.

¹⁰ Νεοελλην. Φιλολ. σελ. 314.

¹¹ Ὁρθόδοξ. Ἑλλάς σελ. 161.

¹² Ἦκουσα ὅτι καὶ ὁ ἀνεπίληστον μνήμην ἀπολιπὼν φίλος Σ. Κ. Οἰκονόμος ἔγραψέ τινα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὦν ἡμῶς ἐγὼ ἐν παντελεῖ εἰμι ἀγνοῖα.

Παπαδόπουλος Ι' - 1887
Παπαδόπουλος

Ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῷ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Π' κατὰ τὸ 1577 ἔτος συσταθέντι ἐν Ῥώμῃ ἑλληνικῷ φροντιστηρίῳ, τῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καθιερωθέντι, πρὸς σαγηνεῖαν τῶν ἐξ Ἑλλάδος σπουδαστῶν, ἐξέπιεν ἀμυστι καὶ μέχρι τρυγῶς τὴν κύλικα τῆς κακοδοξίας, ἐκδοὶς μάλιστα αὐτόθι τῷ 1637 τῷ: *Κατὰ Βαριλαῦμ Περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς σύγγραμμα* τοῦ Κερκυραίου ἀποστάτου Πέτρου τοῦ Ἀρκουδωνόμου, καὶ πρόλογον προτάξας, ἐν ᾧ ἐπίγειον Θεὸν καλεῖ τὸν πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Η' ¹. Ταχέως ὅμως ἐπιστραφεὶς εἰς τὰ πατρια ἀπέπτυσε τὴν πλάνην γράψας: *Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα, καὶ: Περὶ τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος*, ἀμφοτέρα μέχρι τοῦ νῦν ἀνέκδοτα μένοντα. Τὸ δὲ παρὰ τῷ φίλῳ Σάθα ἀναφερόμενον, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν μεταληφθὲν, ὅτι προεχειρίσθη ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐλῆς μητροπολίτης Γάζης, καὶ ὅτι ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ φιλοστόργως ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας προσδεχθεὶς ἀνεγνωρίσθη ὀρθόδοξος μητροπολίτης Γάζης, τοῦτο ἔρχεται νῦν

ὁ ἐξελέγγων μόνος
ἀλάθειαν ἐπέτυμον
χρῆμας.

κατὰ Πίνδαρον εἶπεῖν ², ἡ ἀποδείξη ὡς παρ' ἱστορίαν εἰρημένον· διότι ἐκ παύτης τῆς ἐπιστολῆς μακρόνομεν οὐ μάτην ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως ἐχειροποιήθη Γάζης μητροπολίτης ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Παΐσιου.

Φαίνεται δὲ συνακολουθήσας τῷ πατριάρχει τούτῳ κατὰ τὴν εἰς Ῥωσίαν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ὡς τοῦτο ἐκ τῶν αὐτίκα ῥηθησομένων συνάγεται. Τυχαιῶς πως συνέπεσε νὰ εὔρω ἐν φιλικῷ τινι οἴκῳ ἔντυπον ὀκτάδιον ἀποτελοῦν τὸ 10ον τυπογραφικὸν φύλλον τοῦ Ε' τόμου τοῦ ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων Γ. Α. Ῥάλλη καὶ Μ. Ποτλῆ ἐκδοθέντος ἐν ταῦθα τῷ 1852-59 ἑξάτομου *Συντάγματος τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων*, ἡγουν ἀπὸ τῆς 145 ἕως τῆς 160 σελίδος. Ἀντιπαρεξέτασας δὲ τοῦτο πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐκδόσει φερόμενα, εἶδον ὅτι τὰ ἐν σελίσιν 153-59 αὐτοῦ, ἐν οἷς περιέχεται σιγίλλιον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου Γαβριὴλ τοῦ Γ' (1702-7) *Περὶ τοῦ ἁγίου μύρου* ἐπιγεγραμμένον, μεθ' ὑποσημειώσεως μακρᾶς, ἐρμηνευτικῆς τῶν ἐξ ὧν τὸ ἅγιον μύρον σκευάζεται διαφόρων ὑλῶν, οὐδαμῶς ἐμφέρονται ταῦτα ἐν τῇ ἐκδόσει. Ἐκ δὲ τούτου εἰκάζεται, ὅτι μετὰ τὴν τοῦ

¹ Δοσιθ. Ἱεροσολ. Τόμ. Ἀγάπης σελ. 20.

² Ὁλυμπ. ΙΑ', 55.

εἰρημένου φύλλου ἐκτύπωσιν, γνωσιμαχήσαντες οἱ ἐκδόται περιεῖλον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πατριαρχικὸν τοῦ Γαβριὴλ σιγίλλιον, ἀντικαταστήσαντες αὐτὸ διὰ τῆς ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Β' ἐκδοθείσης τῷ 1589 συνοδικῆς πράξεως ἐπὶ τῇ εἰς πατριαρχεῖον ἀναγορεύσει τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ ῥηθείσῃ λοιπὸν ὑποσημειώσῃ ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς:

«Περὶ τῆς ἐφήσεως τοῦ ἁγίου μύρου, ὅταν τὸ ἔκαμαν οἱ δύο μακαριώτατοι πατριάρχαι, ὅ, τε Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κύρ Παΐσιος, καὶ ὁ Ἀντιοχείας κύρ Μακάριος, ὁ Μαΐστωρ Λεόντιος ἱερομόναχος καὶ εἰκονογράφος Κυπρέας, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοστέπτου Βασιλέως Μοσχοβίας, καὶ πάσης Ῥωσίας, κυρίου, κυρίου Ἀλεξίου.

» Ἀρχ. ἐντὸς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς συνάγονται τὰ εἶδη πάντα, καὶ ἀπὸ τῆς ἑβδομάδος τῶν Βαίων κοπανίζονται, καὶ κοσκινίζονται.

» Εἰς τὸ τέλος. Ἐγράψαμεν κάποιαν ἐρμηνεῖαν τῆς κατασκευῆς τοῦ ἁγίου μύρου, ὅπου τὸ εἶδα ὀφθαλμοφανῶς ὅπου τὸ ἔκαμαν εἰς τὴν Μοσχοβίαν οἱ δύο μακαριώτατοι οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι, ὅ, τε κύριος Παΐσιος Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ Ἀντιοχείας κύρ Μακάριος, καὶ ὁ νῦν Μοσχοβίας κύρ Ἰωάννης μετὰ πολλῶν Ἀρχιερέων Ῥωσικῶν τε, καὶ Ῥώσων, ἐρμηνευομένη ἀπὸ τὸν σεφώτατον μητροπολίτην Γάζης κύριον Παΐσιον τὸν Χίον, τὸ ἐπίκλην Λειγαρίδην.

» Νικόλαος υἱὸς Λούτζιου τοῦ ἐκ τῆς περιφήμου νήσου Κύπρου, ἀπὸ τὸ Καδηλίειν τῆς Ἀοιδίου.

» Ἐκ τῆς κώμης ὀνομαζομένης Ἀνόγιρας. ἀρχζή.

» (Κόπος καὶ μόχθος ἐμοῦ Νικολάου, ἕξοδος δὲ Ἰωάννου, τὸ ἐπίκλην Βουρλάγγα, υἱοῦ τοῦ πατρὸς Λεονταρῆ)».

Προέστη δὲ καὶ τῆς ἐν Ἰασιῷ τῆς Μολδαβίας ἡγεμονικῆς ἑλληνικῆς σχολῆς πρὸ τῆς εἰς Ῥωσίαν ἀναβάσεως αὐτοῦ. Ἐξ ὧν δ' ἐδημοσίευσεν ἔναγχος ὁ ἐν Αἰκατερινοσλάβῃ λόγιος Κ. Α. Παλαιολόγος ἐκ ῥωσικῶν πηγῶν ἀπαρυσάμενος¹, μανθάνομεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Ῥωσίας τσάρου Ἀλέξιος Μιχαηλίδης ἀνέθετο τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ 1672 ἀποστολὴν τινα εἰς Παλαιστίνην, ἣν καὶ ἐτελέσας, ὡς φαίνεται, ἐπανῆλθεν εἰς Μόσχαν. Μετήλλαξε δὲ τὸ ζῆν τῷ 1678 οὐχὶ ἐν Μόσχᾳ, ὡς ὁ Α. Π. Βρετὸς λέγει, ἀλλ' ἐν Κιέβῳ, ὡς ἐκ τῶν Χρυσάνθου παρατιθεμένων ὧδε λόγων συνάγεται: «*Ελλῶν δὲ εἰς Κιέβον ἐδίδαξε πολλὰ ὀρθὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἴδιαν. Ἐκοιμήθη δὲ ἐν*

¹ Ὅρα τοῦ ἀνά χειρὸς τόμου τοῦ «Παρνασσού» σελ. 391.

μεταρσία καὶ ἐξομολογήσει, ὅτι καὶ ἔχουσιν οἱ ἐν Κιεβία ὀρθόδοξοι Ῥώσοι εἰς ἀγαθὴν γῆμην καὶ εὐλάβειαν»¹.

Ἐκ τῶν λατινιστῶν συγγραφέων αὐτῶν, τὸ μὲν: Κατὰ Λουθηρανῶν πρὸς τὸν παρὰ τῇ ῥωσικῇ αὐλῇ πρεσβευτῆρ τῆς Σουηδίας Ἰωάννην Λιλενθάλην: *De fide Graecorum et Moscovitarum* ἐπιγεγραμμένον ἐξέδωκε τῷ 1666 Ἀντώνιος ὁ Ἀρνάλδος ἐν τῷ: *Adpendice ad tom. III perpetuitatis fidei catholicae de S. Eucharistia* σελ. 59-70². τὰ δὲ ἀνωτέρω μνημονευθέντα: Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα, καὶ: *Περὶ τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος*, λατινιστῶς ὡς αὐτῶς γεγραμμένα, εἶδεν ἐν χειρογράφοις ὁ Χρῦσανθος παρὰ τῷ Κιέβου μητροπολίτῃ Βαζλαῶμ Γιασίνοσκῃ. Ἐν δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ παναγίου Τάφου διατηροῦνται καὶ τὰ ἐξῆς ἐν χειρογράφοις ἐπίσης:

Ἀριθ. 51. *Χρησιμολόγιον ἐκ διαφόρων συγγραφέων συλλεχθὲν καὶ προσφωνηθὲν τῷ γαληνοτάτῳ βασιλεῖ πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Ἀλεξίῳ Μιχαήλοβιτι.*

Ἀριθ. 228. *Νουθεσία πρὸς τοὺς Λουθηροκαθιρινίσαντας Βλάχους.*

Ἀριθ. 303. *Ἐρμηνεία τῆς ἱεράς λειτουργίας δοθεῖσα ἐν τῷ ἑλλη-*

*τομῶσιν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης*³.
 Πρὸς δὲ τοῦτοις εὐρηνται ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ καὶ δύο αὐτοῦ Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ἀδριανοῦπόλεως Νεόφυτον ἐπιγεγραμμένα, τούτου δὲ πρὸς ἐκεῖνον πέντε⁴. (Ἦναι δὲ ἴσως οὗτος ὁ καὶ ἐπὶ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον τῷ 1691 ἀναρρήθεις, Δ' ὧν τῷ ὀνόματι). Τρεῖς δ' ἕτεραι τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαί, ἐν χειρογράφῳ τεύχει τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου περιεχόμεναι, ἐξεδόθησαν ἑναγχος ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ καὶ ἀκαμάτου ἐρευνητοῦ τῶν ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων χειρογράφων Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως ἐν τῷ τοῦ εἰρημένου Συλλόγου ὁμωνύμῳ περιοδικῷ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἀποτείνεται πρὸς τὸν γαληνότατον καὶ θεοσεβέστατον μονοκράτορα (δηλαδὴ Ἀλέξιον τὸν Μιχαηλίδην), ἡ δὲ δευτέρα πρὸς Δραγιτζάνον τὸν Καντακουζηνόν, καὶ ἡ τρίτη πρὸς Θεοδώρητον ἱερομόναχον⁵. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου εἰς γινῶσιν ἐμὴν ἀφιγμένα.

¹ Δοσιθ. Δωδεκάβιβλ. σελ. 1181.

² Ἴδε Φαβρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 436.

³ Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Α', σελ. 308.

⁴ Αὐτόθι. τόμ. Γ', σελ. 518.

⁵ Ἴδε τόμ. ΙΖ', σελ. 82.

Κοσμάς δέ, πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπιγέγραπται, εἶναι ἴσως ὁ συγ-
 χρονήσας αὐτῷ Κύπριος τὴν πατρίδα, ἀνὴρ (κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ
Περιηγηματικοῦ Πυκταίου Ἀναστάσιον Μιχαήλ) «ἐλληνικῆ τε καὶ
 λατινικῆ παιδείᾳ κοσμιούμενος, ἱεροδιδάσκαλος καὶ ἐπίσκοπος Δυρρά-
 χίου, ἔνθα καὶ πολυφειλέστατος τῷ ἑλληνικῷ ἀνεφάνη γένοι»¹. Αὐ-
 τὸς οὗτος ὅμως ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ γεγραμμένη τῷ 1695 Δεκεμβρίου
 1η πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Δοσίθεον ἐπιγράφει ἐκυτὸν οὕτω: «Κο-
 σμάς ὁ ποτὲ *Κιτιέων τῆς Κύπρου*, ὁ ἐκ *Καρθαγένης* (τουτέστι *Καρχη-
 δόνιος*), νῦν δὲ *μητροπολίτης Δυρράχίου καὶ Δαλματῶν*, ὁ ποτὲ Ἅγιο-
 ταφίτης»². Καὶ αὕτη βεβαίως εἶναι ἡ ἀσφαλεστέρα περὶ αὐτοῦ εἰδη-
 σις. Οὗτος, κατὰ τὸν κλεινὸν Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, συνέγραψε τὸν
Βίον καὶ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ ἐν *Δαλματία* μαρτυρήσαντος Ἰωάννου
 Βλαδιμήρου βασιλέως τῶν Βουλγάρων, οὐ καὶ ναὸς ἐπωνυμῶς σώζε-
 ται κατὰ τὴν Ἀχρίδα³. Ἡ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος Ἀκολουθία, ἐξε-
 δόθη τετράκις, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, ἀλλ' ἀνωνόμως, ἤγουν τῷ 1690
 ἐν Ἑνετίᾳ, τῷ 1741 ἐν Μοσχοπόλει, τῷ 1774 πάλιν ἐν Ἑνετίᾳ,
 καὶ τελευταῖον τῷ 1858 ἐν Ἀθήναις, τοιαύτης ἐπιγραφῆς φέρουσα:
Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου βασιλέως καὶ μεγαλομάρτυρος Ἰωάννου
τοῦ Βλαδιμήρου τοῦ θαυματουργοῦ. Ὡς ἐκ τῶν ἀναφερομένων δὲ ἐν
τῷ τῆς τρίτης ἐκδόσεως προλόγῳ, φαίνεται ὁ Κοσμάς ἐγκαταθιώσας
ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Βλαδιμήρου ἐπωνυμίᾳ μονῇ.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ γίνεται μνεῖα καὶ περὶ Πηλασίου τοῦ μουσικωτάτου
 εἴτε *κύνου τῶν μουσικῶν*, ἀνδρὸς Βυζαντίου, μεγάλου δὲ Σκευοφύλα-
 κος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, περὶ οὗ ὁ Προκοπίου Δημήτριος λέγει:
 «ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα πεπαιδευμένος καὶ τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 παιδείας καὶ τάξεως ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
 ἀρχινοῦστατος καὶ γλαφυρώτατος, φιλαλήθης καὶ ἄλλαις πολλαῖς κε-
 κοσμημένος ἀρεταῖς. Συγγράμματα μὲν οὐ κατέλιπεν, ἐραστὴς ὢν τῆς
 σιωπῆς· ἀλλ' ἡ σιωπὴ αὐτοῦ προτιμητέα ἐστὶ πολλῶν συγγραμμάτων»⁴.
 Δοσίθεος δὲ ὁ Ἱεροσολύμων ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ *Τόμου τῆς Ἀγάπης*
 ἰδοῦ πῶς χαρακτηρίζει τὸν ἄνδρα: «Ὁ ἐντιμότερος καὶ σοφώτατος
 » ἄρχων μέγας Σκευοφύλαξ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ
 «Χριστοῦ Ἐκκλησίας κύριος Μπκλάσης, ὃς εἰ καὶ ἐγεννήθη ἐν Κων-
 » σταντινουπόλει, ἀλλ' ὁ μακαρίτης πατὴρ αὐτοῦ ἦν ἐκ τῆς ἡμετέρας

¹ Παρὰ Βρετῶν ἔνθ. ἄνωτ. Α', σελ. 211.

² Σάβα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 520.

³ Ἐπιστ. Πρὸς Πέτρ. Κλαίρκιον σελ. 26. Ἀθῆν. 1844.

⁴ Παρὰ Φαῶν. ἔνθ. ἄνωτ. τόμ. ΙΑ', σελ. 782.

» Πελοποννήσου. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ κύριος Μπαλάσης εὐλαθέστατος, θεοφιλέστατος, φιλαληθέστατος, ἀδωροδόκτος, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ὑπηρετῶν κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους εὐσεβεῖς ἀναγκαίους τρόπους τῆ δικληφθείσῃ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰς πάντας τοὺς λοιποὺς πατριαρχικοὺς θρόνους πολλάκις σύμμαχος φανεῖς ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις τῆ δυνάμει τῶν λόγων αὐτοῦ. Καὶ τέως εἰπεῖν, πᾶσαν τὴν ζωὴν αὐτοῦ κατηνάλωσεν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν ὀρθῶν δογμάτων, τῶν ἀγίων κανόνων, τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πατρῖου παραδόσεως, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου. Ὅθεν καὶ ζηλωτῆς καὶ φιλαλήθης ἐπικέκληται δι' ὧν ἔχει καὶ μετὰ τῶν μακαρίων συνταχθήσεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς. Ἐν πατριαρχικῷ δὲ τιμὴ σιγίλλῳ Καλλινίκου τοῦ Β' τῷ 1691 ἐκδεδομένῳ φέρεται ὑπογεγραμμένος ὡς μέγας Χαρτοφύλαξ¹, ὅπερ εἶναι προφανέστατον λάθος ἐξ ἀβλεψίας τοῦ ἀντιγράψαντος, καθ' ὅσον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ βαθμολογίᾳ ὁ Χαρτοφύλαξ (οὐγὶ καὶ μέγας) εἶναι ὁ τέταρτος τῆς λεγομένης Πρώτης πεντάδος, τοῦτέστι καθ' ἓνα βαθμὸν ὑποδεέστερος τοῦ μεγάλου Σχευοφύλακος. Μετὰ τὸν Σχευοφύλακα ἐπιγράφει αὐτὸν καὶ ὁ περικλεέστατος ἐξ Ἀπριήτων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἐν αἰῆ ἐπιστέλλει αὐτῷ οὕτως ἐπιστολῆς, τῆ 25^{ης} 2^{ης} 44^{ης}. Ἐκ λάθους βεβαίως καὶ ὁ Δυρρῆσιου ἀρχιεπίσκοπος Χρῦσανθος λέγει αὐτὸν ἱερέα, ἐπισυνειρών καὶ ταῦτα: «Ὅστις ἐμέλισεν Εἰρμολόγιον τῶν Καταβασίων, ὃ συνέτεκεν ὁ Πέτρος. Ἐγραψε δὲ μέλη δεξολογιῶν, εἰρμῶν καλοφωνικῶν καὶ ἄλλα πολλὰ»². Ταῦτα καὶ περὶ τοῦ Παλασίου. Ὁ δ' ἐπίσης ἐν τῇ ἐπιστολῇ μνημονευόμενος Τυρνόβου Διονύσιος εἶναι πάντως ὁ ἐπὶ Παρθενίου τοῦ Β' τῷ 1646 ἀπὸ Χαλκηδόνος μετατεθείς³.

Ἐχει λοιπὸν ἡ ἐπιστολή, περὶ ἧς ὁ λόγος, ὧδε :

**Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ Κοσμῷ
καὶ πρωτοσυγκέλλῳ**

Παῖσιος ὁ Γάλλης εὖ πράττειν.

Ἀπὸ πολλοῦ μὲν ἤδη τοῦ χρόνου γράμματα οὔτε πέπομπα πρὸς τὴν σὴν λογιότητα, οὔτε σὺ αὐτὸς ἀπέστειλας πρὸς ἐμέ, μὴ κατει-

¹ Ἴδ. Ἄθων. Κομν. Ὑψηλάντου : Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν σελ. 268.

² Ἐκδ. Θ. Λιβαδῆ. Τεργ. 1879.

³ Θεωρητ. Μέγα τῆς Μουσικῆς Μέρ. Β', σελ. XXXIV.

⁴ Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 579.

δὼς τὰ ἡμέτερα· νῦν δὲ οὐδεμίαν εὐλογον ἔξεις πρόφασιν ἀμοιβαίαις μὴ ἀναγράφασθαι γράμμασι, τοῦ μουσικωτάτου Παλασίου πρὸς ὑμᾶς ἐρχομένου, καὶ τὴν ἄμουσον ἡμετέραν ἐπιστολὴν ἐπιφέροντος ζώπυρον τῆς ἀνέκαθεν φιλίας καὶ τῆς παλαιᾶς συνηθείας περίκλιμα. Οὗτος οὖν ὁ ἀνὴρ ζῶσα σοι ἔσται καὶ λαλοῦσα ἐπιστολή, καὶ τὰ ἡμέτερα ἐκτρανώσει σαφῶς ἐρωτώμενος, οὐ μόνον τὰ πρόσφατα καὶ τὰ πέρυσιν ὧδε γεγενημένα, ἀλλὰ γε καὶ πῶς ἀνήχθην εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ἠμφιασάμην, καὶ τοῦ μεγίστου βαθμοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης ἠξίωμαι, τὴν τῶν Γαζαίων ἐκκλησίαν ἐμπιστευθεὶς, καὶ χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου Παΐσιου ἔνδον τοῦ ζωοδόχου καὶ θεοδέγμονος Τάφου, ἐν τῇ σεβασμίᾳ ἡμέρα τῆς Ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ, κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακκοσιοστὸν πεντηκοστὸν δεῦτερον ἔτος. Ταῦτα φημι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐρεῖ πυνθανόμενος διεξοδικώτατα ὁ προσηρημένος κύκνος τῶν μουσικῶν, ὁ καὶ ἀπὸ μέσης τῆς καρδίας ἐξηρητημένος Παλασίος, ὃν τὸ κατὰ δύναμιν εὐ ποιῶν ἔση τὰ ἀγίστα ἡμῖν χαριούμενος· εὐ ἴσθι γὰρ εὐεργετῶν καὶ ἀμύνων ἀνδρὶ πάσης καλοκάγαθίας μεμεστωμένῳ.

Ταῦτα κατὰ τὸ παρόν. Εὐχεταί σε καὶ εὐλογεῖ σε ὁ πανιερώπατος καὶ πανφίλτατος μητροπολίτης Τυρνόβου κύριος Διονύσιος, ὁ ἐνεαυθὶ διατρίβων μικρᾶς χάριν ἀνέσεως.

Ἐρρωμένως διάγοις καὶ περιχαρῶς διαβιώης, ἀπὸ ἀξίας εἰς ἀξίαν μεταβαίνων καὶ ἀπολαύων τῶν καταθυμίων τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Εἰκοστῇ Ἐαυθικοῦ¹.

Ὁ Γάζης μητροπολίτης ΠΑΪΣΙΟΣ.

Ι. Σακκελίων.

¹ Ἐαυθικός εἶναι τοῦ μακεδονικοῦ μηνολογίου ὁ τρίτος, ἀντιστοιχῶν τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀπριλίῳ.

Η ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ¹

Ἐν τῶν σπουδαιοτάτων καὶ δυσκολωτάτων προβλημάτων, τῶν ἐπιβαλλομένων σήμερον ταῖς καθ' ἡμᾶς κοινωνίαις, εἶναι καὶ τὸ γινώσκειν ὁποῖοι πολιτικοὶ θεσμοὶ εἰσιν οἱ παρέχοντες τῷ φιλελευθέρῳ πνεύματι τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς τάξεως καὶ τῆς προόδου. Πρὸ τινων ἔτι ἑτῶν ἢ ἀπάντησις εἰς τοιαύτην ἐρώτησιν ἐφάνετο λίαν εὐκολος· ἔσται, ὡς ἐφρονεῖτο, τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα μετὰ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος καὶ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας.

Νῦν ὁμως, παρατηρεῖται ὅτι ἡ καθολικὴ ψηφοφορία καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα δὲν συνεπιφέρουσι τὸν προσδοκώμενον χρυσοῦν αἰῶνα· καὶ δῆλον γίνεσθαι, ὅχι ἀνευ ἀνησυχίας, ὅτι τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα λειτουργεῖ καθ' ἑκάστην χειρότερον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι αὐτοῦ, ὅταν ἡ ψῆφος παραχωρηθῇ εἰς μείζονα ἀριθμὸν πολιτῶν. Τελευταῖον ἐπειράθη νὰ περιγράψω τὴν κρίσιν, ἣν σήμερον ὑφίστανται οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ (ἴδε Revue des Deux Mondes, τεῦχος τῆς 15 Δεκεμβρίου 1884), καὶ ὅσα ἔκτοτε συνέβησαν ἐν ἀτάσῃ τῇ φιλελευθέρῳ Εὐρώπῃ, ἐπιδεικνύουσιν ἡμῖν ταύτην πολλῶ σοβαρωτέραν καὶ γενικωτέραν. Πανταχοῦ ἀστασία, οἱ δὲ ὑπουργοὶ φυλάττουσι τὸ χαρτοφυλάκιόν των ἐφ' ὅσον χρόνον μόνον ἀπαιτεῖται ὅπως νοήσωσιν ὅ,τι ὀφείλουσι νὰ πράξωσιν. Ἐν τῇ Γαλίᾳ, λόγου χάριν, 18 ὑπουργοὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ 14 τῶν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἠλλάξαν ἐντὸς δεκαπενταετίας. Ἐκ τούτου, ὡς εἰκόσ, διαστρέφεται ἡ μόνιμος καὶ συστηματικὴ σειρὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐν τοῖς ὑπουργείοις, ἔνθα ἰδίως καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἔχουσιν αὐτῆς ἀνάγκην. Ἡ δὲ Κάτω Βουλὴ, θέλουσα νὰ διευθύνῃ ἀπ' εὐθείας διὰ τῶν ψήφων τῆς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ὡς καὶ τὴν τῶν ἀποικιῶν,

¹ Πρόλογος γραφείσ ὑπὸ τοῦ κ. Emile de Laveleye εἰς τὴν 6' ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Ἀδόλφου Πρίνς (Ad. Prins) περὶ τῆς «Δημοκρατίας καὶ τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Πολιτεύματος».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000048111